

פחד דוד

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

פרשת
נח
ד' השון
תש"פ
997

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

4:35 | 4:21 | 4:29 | 4:15

הדלקת
נרות

5:29 | 5:26 | 5:28 | 5:26

מוצאי
שבת

6:06 | 6:03 | 6:04 | 6:02

רבינו
תם

משכיל לדוד

חומרת עוון התאוה ודרך תיקונה

היצר הרע אני צעיר והיא צעירה.

הניסיונות היום הם גדולים, הגשמיות והיצר הרע ממלאים את הארץ. כשהייתי צעיר גרנו במרוקו באסוירא שהיא עיירה קטנה, לא הכרנו שום דבר מלבד בית הכנסת. וזכורני שפעם הגיע מקרר העושה קרח, וההתלהבות הייתה כל כך גדולה, שתור של אנשים עמדו יום שלם לחזות בפלא הגדול. אבל היום לכולם יש מקררים וכולם מלאים בכל מיני גשמיות וטכנולוגיה. ומקום הפעילות של היצר הרע מפותח, ועל כן צריך להשתדל ולהיזהר מלהיכנס לרשתו של היצר הרע.

לפני כעשר שנים הייתה מלחמה בארץ ישראל, ונטלתי לידי עיתון כדי לראות את שלום יושבי ארץ הקודש. ועברתי בתחת דלק והמסך טלויזיה היה באמצע לשדר חדשות, וצדה את עיני תמונתה של האשה שמסרה את החדשות, מיד הסטתי את מבטי ממנה. לאחר כחודש ימים כשכבר חזרתי לליאון, באמצע תפילת שמונה עשרה, פתאום עלתה במוחי שוב אותה תמונה של האשה. וזהו מוסר עבורנו, עד כמה יש להיזהר ממראות אסורות.

העצה לתיקון הפגם בשם י"ה הוא על ידי לימוד התורה והתחזקות בה, משום ש"אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח, א). ולכאורה קשה כיצד יתכן קיומו של שאר העולם, אם אין לקב"ה קשר איתו. ונראה לתרץ שאדרבה, התורה היא זו שמקשרת את העולם הזה עם העולמות העליונים. כי העולם הזה הוא כלול באות ה' מהשם י"ה, והעולמות העליונים כלולים באות י' מהשם י"ה, והתורה היא מקשרת ביניהם, ונמצא שהתורה היא המקיימת את העולם. ובפרט אדם הלומד את התורה מסייע לקשר את העולמות, שהרי "אדם" בגימטריא הוא כשם הוי"ה במילוי אלפין ("ה"א וא"ו יו"ד ה"א). וצריך לדעת, שאפילו אנו החיים בדור עני בדרגתנו הפחותה, יש בידינו כוח לקיים את העולם. ושעה של לימוד תורה היום, בתוך כל הניסיונות הנוראים, שווה מאה שעות של תורה בדורות הקודמים, ובוזו צריכים להתחזק, להיות מקושרים כמה שיותר בתורה.

ארע עימי שנכנסתי לבקר את מורי ורבי הרב חיים שמואל לופיאן זצוק"ל, ותוך כדי שוחחנו בינינו נאנח הרב אנחה כבידה. שאלתי את הרב על מה הוא נאנח, ואמר לי שיש לו כאבים גדולים בגב, ואחר כך נאנח שוב. חזרתי ושאלתי אותו על מה הוא נאנח, ואמר לי שיש לו כאבים חזקים בשיניים וברגלים. ובאמת הוא היה בעל ייסורים גדול. והקשיתי בפניו שלאור מצבו איך הוא יכול ללמוד תורה עם כאלו כאבים. וענה לי שבשעה שהוא הוגה בתורה וצולל לתוך עומקה של הלכה, נעלמים ממנו כל הכאבים, וזה מחמת שקיעתו והתקשרותו לתורה.

רואים בחוש, שכאשר האדם קשור עם התורה הוא מנותק מכאבי העולם הזה ונשאר רק קשור עם העולם הבא אפילו שגופו נמצא בעולם הזה, ונמצא שהוא מקיים את שני העולמות, דרך התורה ופרישות מהבלי העולם הזה.

"ויזכור א-להים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה ויעבר א-להים רוח על הארץ וישכו המים" (בראשית ח, א)

כתוב במדרש שהמים של המבול היו מים רותחים. "אמר רב ברותחין קלקלו ברותחין נידונו, כתיב הכא וישוכו המים וכתוב התם (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה" (ילקוט שמעוני בראשית ז, רמז נו). אנשי דור המבול פגמו על ידי התאוה בשם י"ה, והתאוה היא כאש, משום כך נידונו ברותחין. ומה יש ללמוד זהירות רבה, חלילה לא לפגום בארץ על ידי חטאים בענייני קדושה וערוה. ומצינו לרבותינו בכל הדורות שזוהרו בעניינים אלו.

בגמרא קידושין (פא, א) מסופר על רב עמרם חסידא, שהגיעו אצלו שביות שנפרדו והתאכסנו בביתו שבהרדעא. רב עמרם שם אותן בעליית הגג ואת המדרגות שהובילו מהבית לעליה הורידו, בשביל שלא תהא יכולת להתייחד עמן. אלא שרב עמרם תפש את המדרגות הללו, שהיו כבדות עד כדי כך שעשרה אנשים לא היו יכולים להרימם, ואף על פי כן הצליח להשיב את המדרגות והתחיל לטפס ולעלות, וכשהגיע לחצי המדרגות התחיל לצעוק שיש אש בבית רב עמרם, עד שהתאספו כל התלמידי חכמים, והבינו שצעק בשביל לא להיכשל ולהתייחד עם השביות הללו. אמרו לו התלמידים לרב עמרם, שהוא מבייש את עצמו ואותם בזה שהוא מגלה קלונו ברבים. אמר להם, מוטב שאתבייש בעולם הזה ולא אתבייש לעולם הבא. ויש לשאול מדוע בחר לצעוק דווקא אש, ונראה שהתאוה רמוזה באש, ועל כן צעק אש.

יסוד ענין הנישואין הוא על מנת לבנות בית שישכין בו ה' את שכנתו, וכמו שכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח), בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך גוף כל אחד ואחד והרי השם של האיש הוא גם שם ה', כמו שכתוב "ה' איש מלחמה", שה' קרוי איש, וזאת משום ה"ו"ד שבאיש שהוא משם י"ה. ואם כן שייך השראת השכינה באיש, וכן באישה בה"א שלה.

ובנתינת הטבעת שנותן הבעל לאשתו בשעת הקידושין, יש את היד של האיש שנותן לאשה את הטבעת. היד של האיש בגימטריא ארבע עשרה, ועוד הצד השני שזו האשה שמקבלת את הטבעת, נמצא חמש עשרה. וכן להיפך, האשה מקבלת בידה את הטבעת, יש את היד של האשה שהוא ארבע עשרה, ועוד את הצד השני של הבעל שנותן את הטבעת, נמצא חמש עשרה. וחמש עשרה כאמור הוא י"ה. וזהו ענין החתונה, לחבר בין האיש לאשה על ידי השראת שכנתו של ה'.

מעשה במרן החפץ חיים זצ"ל, שלעת זקנותו הייתה קשה לו הדרך מביתו לשיבה והוצרך לנוח אחרי הליכתו, ובמנוחתו הגישו לו כוס תה. וארע פעם שאשה הגישה לו את התה והתחיל החפץ חיים לצעוק. באו תלמידיו ושאלוהו - על מה יצא הקצף. אמר להם, מדוע שולחים אתם את התה ביד האשה, וכי רוצים אתם להכשילני. אמרו לו - מה החשש הרבי זקן והרי אשה זו זקנה ומה מקום יש לחשוש. אמר להם החפץ חיים זצ"ל, בשביל

הילולא דצדיקא

ד - רבי אליהו שרים

ה - רבי משה בירדוגו

ו - רבי יהודה חסיד

ז - רבי מאיר שפירא
מלובלין

ח - רבי נחום מהורדנא

ט - רבינו אשר בן יחיאל

י. רבי רפאל אהרון
בן שמעון
מח"ס 'נהר מצרים'

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי
חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

יש עוד שיפורים במערכות הלב?

"ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים" (בראשית יא, ד)

לפני שנים רבות, נזקק רבינו להגיע לתל אביב בכדי לטפל בעניין ציבורי חשוב. בדרכו אל היעד חלף הנהג על פני 'מגדל שלום', בנין גבוה בן למעלה משלושים קומות שנחשב במושגי הימים ההם ל'גורד שחקים'. אף שהתחבורה הייתה קשה באותם ימים, רבים נהרו מכל רחבי הארץ לראות את הפלא הארכיטטורי, עם השלמת בנייתו.

כשחלף רכבו של רבינו בסמוך למגדל, ביקש הנהג להפנות את תשומת ליבו לפלא הגדול. ככל שהתקרב הרכב אל המגדל עצמו - הגביר הנהג את מאמציו לזכות בתשומת ליבו של רבינו, אך לשווא. כביכול בעקשנות מכוונת, התעלם רבינו מניסיונותיו של הנהג, ונותר שקוע בלימודו. בחלל המכונית ריחף סימן שאלה גדול "מדוע נהג כך רבינו? וכי מה היה קורה אילו היה מפנה את מבטו כהרף עין בכדי לחזות בפלא הגדול - אחר שהזדמן לסביבה בלאו הכי?" תהו כל הנוכחים, אולם רבינו לא סיפק הסברים באותו הרגע.

רק לאחר ששב אל ביתו - פתח רבינו את סגור ליבו ושח לנהג התוהה: "בוודאי סבור אתה, כי סירבתי לחדול מלימודי אפילו לרגע בכדי לחזות בפלא הגדול, ואכן צודק אתה. חז"ל הקדושים הלא לימדונו כי המפסיק ממשנתו ואומר 'מה נאה אילן זה' וכיוצא"ב, הרי זה מתחייב בנפשו. למרות זאת, מוכרח אני להודות כי לסירובי להפנות את מבטי, הייתה סיבה נוספת. "אתה רצית להסב את תשומת ליבי לדבר פלא. ציינת כי הכל באים מקרוב ומרחוק בכדי לזון את עיניהם בפלא הלזה. אבל אני, הלא שקוע הייתי בפלא הגדול ביותר של הבריאה, בתורה הקדושה! אין פלא גדול יותר מאשר התורה, ולפיכך לא יכולתי להסב את מבטי ולהתיק את עיני אפילו לרגע אחד מהפלא העצום הזה! סירבתי להביט בפלא מעשה ידי אדם - בה בשעה שלפני ניצב הפלא הגדול ביותר, הפלא של רבונו של עולם!" - סיים רבינו.

ההתבוננות בנפלאות הבריאה אשר ניכרות על כל צעד ושעל - שימשה בידו של רבינו ככלי בו הוכיח ונלחם את מלחמת חייו, מלחמת האמונה, כנגד המבקשים לערער את יסודותיה. דוגמה לכך - יכולים אנו למצוא מהמעשה הבא:

היה זה כאשר הגיע רבינו ביום מן הימים לבקר את הרב שטרן ז"ל שלקה בליבו, והיה מאושפז בבית החולים. במהלך הביקור, נפגש רבינו עם מנהל המחלקה, פרופסור ידוע שם, אשר ביקש להצטלם עם רבינו למזכרת, באשר המפגש עם גדול הדור המפורסם היה לכבוד גדול עבורו. רבינו, נענה לבקשתו של אותו פרופסור אולם ביקש כי בטרם יצטלמו, ישיב הפרופסור המלומד על שאלה אחת... כמוכן, הרופא הסכים בשמחה, ורבינו שאל: "אמור נא לי, מתי לאחרונה קנית מכונית חדשה?"...

על פניו של הפרופסור, ניכר היטב כי השאלה מסיבה לו עונג. "השנה קנית מכונית חדשה" הוא השיב על כך בלי להסתיר את גאוותו בכך, ובלי להבין להיכן חותר רבינו. "האם החלפת את מכוניתך משום שהקודמת התקלקלה?" הקשה רבינו בתמימות מעושה, והפרופסור מיהר להשיב בשלילה "מה פתאום. המכונית הקודמת היתה בת שנה בלבד כאשר החלפתי אותה! כמעט בכל שנה אני מחליף מכונית, מבלי קשר למצבה המכני!"

"ומדוע אתה עושה זאת?" התעניין רבינו בסקרנות, והרופא הסביר בנחת: "בכל שנה, יוצא לשוק דגם חדש, ובו שיפורים ושכלולים! לכן, מאחר ואני מעוניין ליהנות מ'מפסגת הקידמה', אני מחליף את רכבי בכל שנה ורוכש את הרכב המשוכלל ביותר".

כעת, הרצין רבינו ושאל: "אם בשכלולים עסקינן, אמור נא לי: כפרופסור למחלות לב, אילו היית מתבקש להציע שיפור במערכת הלב, מה היית משפר?"

חשב הפרופסור רגע או שניים, ולאחר מכן השיב בלי היסוס: "לא הייתי משנה מאומה! הלב הוא מכונה משולמת, ביכולתו לבצע את תפקידו במערכת הגוף בצורה הטובה ביותר, ואין להוסיף או לגרוע ממנו דבר!"

עתה היה זה הרגע להוביל את השיחה אל המקום אליו היתה מיועדת להגיע מלכתחילה. "הרואה אתה?" פנה רבינו אל הפרופסור בחיור, "זה ההבדל בין מעשי הבורא יתברך שמו לבין מעשי בני האדם. מעשי בני האדם נתונים תמיד לשיפורים ולשינויים, אשר אתה עצמך מעיד כי לא יהיה להם סוף. ולעומתם, מעשי יתברך, הרי הם היצירה המושלמת, אשר ממנה אין לגרוע ועליה אין להוסיף"...

כשהמטרה ברורה, ההתקדמות מגיעה

ארע פעם שרציתי בכל מאודי לחזק אדם מסוים שהיה גר צדק, אך זנח את התורה ומצוותיה.

אותו גר התגורר בצרפת והגיע לבית הכנסת בשמחת תורה ביום טוב שני של גלויות, כאשר ראיתי את אותו גר שמחתי שמחה רבה ונתתי בידו את ספר התורה.

להפתעתי הוא לא דחה אותי, והחל רוקד ומפזז עם הספר במלוא ההתלהבות והדבקות, כשהבחנתי בהתלהבותו הרבה אמרתי לו, שלא העיקר לרקוד עם הספר, אלא יש לקיים את הכתוב בו. וכך פרטתי באוזניו על מצות השבת, שיש לנוח מעבודה ביום השביעי ולשמור את השבת.

לאחר שמחת תורה אותו אדם שב לביתו בצרפת

במרה מפטירין

הפטרות השבוע:

"רני עקרה לא ילדה" (ישעיה נ"ד)

הקשר לפרשה: בנבואת ישעיה מוזכר ענין המבול

שנשבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול לעולם:

"כי מי נח זאת לי". והוא הנושא המרכזי

בפרשת נח.

ובני אשכנז מוסיפים את הפרק "עניה סוערה".

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

מותר לדרוש ולחקור

אם הוא רואה בחברו דברים הניכרים שהוא רוצה להזיקו בגופו או בממונו, אפילו לא שמע עליו עד עתה דבר זה משום אדם, מכל מקום מותר לדרוש ולחקור אחר זה אצל אנשים אם מחשבתו להזיקו בענין פלוני ופלוני, כדי לידע איך להישמר ממנו, ואין לו לחשוש שעל ידי זה יגרם שיספרו בני אדם בגנותו.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

לא לאבד את השפע הרוחני בימי בין הזמנים

כאשר חוזרים מימי בין הזמנים חזרה לתוך כתלי הישיבה, ההתנתקות מהבלי העולם היא קשה מאוד, שהרי בבית הבחור רגיל לאכול אוכל משובח, להיחשף לדברים נוספים שהם מעבר לד' אמות של הלכה, ולפתוח את ספרי הלימוד באופן מועט יותר. ומשום כן, החזרה לישיבה אחר שהות ממושכת בבית, היא קשה מאוד ודורשת כוחות נפש רבים.

זכורני שנשלחתי ללמוד בישיבה בצרפת בהיותי בגיל עשר, ולא ראיתי את משפחתי במשך שבע שנים תמימות. וכאשר תמו להן שבע שנים, שבתי לביתי במרוקו, על מנת לפגוש את בני משפחתי, אותם לא ראיתי זה זמן רב. כעבור תקופה חזרתי בחזרה לישיבה בצרפת, אך החזרה הייתה קשה מאוד עבורי, עד שנתעורר בי הרצון לעזוב את הישיבה ולשוב הביתה בחזרה, וכל זאת משום שכבר התרגלתי לחיים קלים ומפנקים בין כתלי המשפחה.

מורי ורבי הצדיק רבי חיים שמואל לופיאן זצ"ל, דיבר על ליבי ושילדני להישאר בישיבה. ובאותו זמן התחילו לעסוק בישיבה בסוגיא אשר עוררה בי עניין ומשכה אותי חזרה לתוך בית המדרש. ולולא חיזוקו של מורי ורבי, ואותה הסוגיא אליה נקשרתי כל כך, מי יודע היכן הייתי מצוי כיום ומה היו מעשי.

זכורני שפעם שבתי לביתי מהישיבה, ורציתי להוכיח לאבי עטרת ראשי זיע"א, שגם בזמן היותי בבית אני ממשיך ללמוד ולנהוג כמו בזמן שהותי בישיבה. ואבא זצ"ל חיך אלי חיוך צופן סוד שאז לא הבנתי את משמעותו, אבל כיום אני יודע שברצונו היה לרמוז לי, שאין זה כל כך קל להישאר באותה מתכונת רוחנית מחוץ לישיבה, ויש לשוב ולמהר להסתופף בין כתלי בית המדרש, כדי שהשפע הרוחני לא יעלם.

פניני הפרשה

רק עלי הזית אינם נושרים

"והנה עלה זית טרף בפיה" (בראשית ח, יא)

מדוע בחרה היונה דווקא בעלה זית?

מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א תירץ שלפי פשוטו יש לומר, לפי שכל העצים עליהן נושרין בימות הגשמים, כמ"ש בעירובין (דף ק, ב), והרי בתקופה זו שביקש נח לידע הקלו המים מעל הארץ כבר חלף זמן החורף, נמצא שלא נותרו על העצים עלים שיעידו על כך.

אולם עץ הזית הרי אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים, כמ"ש הגמרא במסכת מנחות (דף נג, ב) ועל כן לא מצאה היונה אלא רק עלה זית.

מי אשם אם לא היצר?

"ויאמר ה' אל לבו לא אסוף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו" (בראשית ח, כא)

רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, מביא את דברי הגמרא במסכת בבא קמא, ששור שאחרים מלמדין ומסיתים אותו שייגח ויזיק, והוא נגח, בעל השור פטור לשלם, מכיוון שהנוק לא בא מיוזמתו ורצונו, אלא אך מפני שהוא מוסת על ידי אחרים.

ומכאן לומד רבינו הקדוש להליץ זכות על האדם, שבי"ג השנים הראשונות לימי חייו יש לו הסתה תמידית מיצר הרע, ואין לו עדיין את יצר הטוב, ולכן קשה לו להתגבר על יצר הרע, ולכן לא ידון הקב"ה את האדם במידת הדין הראויה על כל עבירה קלה.

ובכל זאת, האדם שונה מהשור, כי האדם קיבל 'דעת' להילחם עם יצר הרע, מה שאין כן השור, ולכן האדם יקבל עונש מקסימלי על העבירות שלו.

ובדרך זה מפרש אור"ח הקדוש את הפסוק "כי יצר לב האדם רע מנעריו", היינו שהקדוש ברוך הוא מליץ זכות על האדם, שבשלוש עשרה שנותיו הראשונות לימי חייו יש לו רק יצר הרע, והוא מסיתו לעשות הרע בעיני ה' ומטביע בו טבע רע, ולכן לא יכעס הקדוש ברוך הוא על החוטא כל כך, כי יש לו סיבה וטבע לחטוא.

השמש זורחת מפני שכך כתוב בתורה

"יום ולילה לא ישבותו" (בראשית ח, כב)

פעם ביקר רופא שלא זכה לקיים תורה ומצוות, אצל בעל ה'החפץ חיים' זצ"ל.

פנה אליו הצדיק ושאל אותו: אמור נא לי, כיצד אתה יודע שמחר תזרח השמש?

ענה לו הרופא: הרי ידוע שבכל יום זורחת השמש, ומדוע עלינו לחשוב שמחר לא תזרח השמש?

וכך השיב לו ה'חפץ חיים' זצ"ל:

לא בגלל זה חייבת השמש לזרוח, המחייב הוא, הפסוק בתורה "ויום ולילה לא ישבותו", בתורה כתובה מציאות, ולכן לא יתכן שהשמש לא תזרח מחר.

האם ראוי לגדל בעלי חיים בבית?

בעוד שהקב"ה הוא זה שציווה את נח להקים 'גן חיות' בתיבתו, הרי שישנם משפחות רבות שרוצות לגדל בביתם גן חיות קטנטון, פינת ליטוף שכזאת, הכוללת כלוב תוכים, צמד ארנבות, אקווריום דגי נוי או כלוב אוגרים. והשאלה היא, האם מבחינה יהודית זה דבר ראוי ונכון? האם ישנה מניעה לגדל בעלי חיים, טהורים או שאינם טהורים, בבית? ואולי אדרבה, דווקא כדאי לגדל בעלי חיים, כדי לגדל בעצמנו את מידת החמלה והנדיבות?

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א, משרטט קוים ברורים בסוגיית זו, ותחילה הוא נדרש להשיב על שאלה מעניינת: האם ישנו איסור של 'צער בעלי חיים' בהחזקת בעלי חיים בשבי, בתוך כלוב או קופסת קרטון?

וכבר ה'נודע ביהודה' נשאל בדבר: "איש אחד אשר זיכהו ה' בנחלה רחבה, ויש לו יערות ושדות אשר תרמוש בהם כל חיתו יער, האם מותר לו לילך שם ולירות בקנה השריפה (רובה) לצוד ציד להשתעשע, או אסור לעשות כן משום צער בעלי חיים או בל תשחית?". ה'נודע ביהודה' האריך בענין והוא השיב שם, שמצד הדין אין בכך שום איסור של צער בעלי חיים, כמתבאר ב'תרומת הדשן' שכל דבר שיש בו צורך לאדם, אין בו משום צער בעלי חיים, והרי שאף לצורך הנאה ושעשוע, מחשיבו כצורך אדם.

כך גם מתבאר מדברי הפוסקים האחרונים שמותר לצער בעלי חיים לצורך אדם, וזה כולל את כל צרכיו, כולל הנאה ושעשוע. הגמרא במסכת בבא קמא אומרת ש"רבי ישמעאל אומר מגדלין כלבים כופרין (קטנים שאינם מזיקים), חתולים וקופיין וחולדות סנאים, מפני שעשויים לנקר את הבית (מן העכברים)". נראה מדברי הגמרא שכאשר ישנו צורך בגידולם של בעלי החיים לצורך מסוים, כמו לגדל חולדות סנאים שעשויים לנקר את הבית מן העכברים, מותר לגדלם, למרות שהם בעלי חיים שאינם טהורים. רק בתנאי שלא יזיקו לבריות.

רבי פנחס זביחי שליט"א, דן בהרחבה בשו"ת 'עטרת פז', והוא מצטט את דברי

המדרש (ויקרא רבה פכ"ב ד), שרבי שמעון בן חלפתא היה לו פרדס, וראה שדוכיפת אחת עשתה שם קן באחד העצים. אמר: "מה מבקש עוף טמא זה בפרדס שלי?" הלך וסתר את הקן. ה'עטרת פז' כותב שלמרות שהתנא הקדוש לא רצה שבפרדסו ישכון עוף טמא, בכל זאת אין משם ראייה שיש איסור בדבר להחזיקם ברשותו, כיון שיתכן שרק "משנת חסידים שנו כאן, כי אולי עשה זאת בגדר הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו, להתרחק מכל דבר טמא ומכל היוצא בו ולהיות מחובר רק לטהור, או מכל טעם אחר שהיה כמוס עימו, אבל אין בכך איסור".

והוא מוכיח זאת מדברי הגמרא בבבא מציעא (פה, א), שם מסופר שרבי יהודה הנשיא ציווה על המשרתת שלו להשאיר בביתו גורי חולדות, כדי לא לצערם, ובזכות כך חדלו ייסורי כאבי השניים שלו. "הרי לנו, שרבינו הקדוש השאיר את בני החולדה בביתו, ואם היה איזה שום צד איסור בדבר זה, בודאי שלא היה עושה כך נשיא האלוקים אשר קדוש יאמר לו, להשאירם ברשותו ובנחלתו ואפילו משום רחמנות, שהרי סוף סוף יש בזה איזה צד איסור, אלא ודאי שאולי משום חסידות או מכל טעם אחר, טוב להימנע מלהשהות ברשותו דבר שאינו טהור ככמעשה דרבי שמעון בן חלפתא, אבל איסור אין בזה".

כעת, הבה ונראה את דברי חז"ל הקדושים במדרש (קהלת רבה פרק ו'), שאמרו על הפסוק: "כי יש דברים הרבה מרבים הבל" - "אלו מגדלי קופים וחתולים וחולדות והסנאים ואדני השדה וכלב הים, מה יש להם הנאה מהם?". גם 'הערוך' הביא את דברי המדרש תנחומא (בפרשת בשלח), הכותב שם "מי שמגדל אווזים ותרנגולים וטווסים, אף שהם מבקשים לאכול, יש בהם מאכל. אבל המגדל קוף או כלב, אין בהם מאכל, ועוד הם מבקשים לאכול, הרי עליהן נאמר: 'כי יש דברים הרבה מרבים הבל'".

נמצא שחז"ל הזהירו אותנו לכל נכלה את זמינו היקר ואת כספנו, על האכלה וטיפול בבעלי חיים שאין בהם תועלת. שהרי לא אוכלים אותם ולא סוחרים בהם. ואם כן, לשם מה לגדלם?!

גם בל נשכח שבש"ס ובהלכה מוזכרים דינים לא מעטים, הקשורים לאיסור מוקצה בבעלי חיים הגדלים לנוי, והפוסקים רק עסקו בתחום איסורי טלטול בשבת, אך לא בכך שיש בגידולם איסור. מסיבה זו, כתבו הספרים, אנו רואים שאין איסור לגדל בעלי חיים לנוי ושעשוע.

ובכל זאת, גם אלו שמגדלים בעלי חיים בבית, צריכים להישמר ולהיזהר ביותר לטפחם ולא לצער אותם, וישנם פוסקים שהתירו איסור טלטול מוקצה בשבת, של העברת דגים ועופות נוי מחמה לצל משום צער בעלי חיים. ה'פלא יועץ' (מערכת ב') מספר על יהודי שהאריז"ל אמר עליו שהוא נענש בעונש קשה, על כך שהיו לו אפרוחים בחצרו, ואשתו הוציאה את הסל שהאפרוחים היו עולים עליו אחרי אמן התרנגולת, ונגרם לאפרוחים צער. ולמרות שהאשה עשתה זאת בשגגה, נענשו בני הזוג במיתת בניהם, ה' ירחם.

רבינו רבי חיים ויטל זיע"א, כותב ש"אין טוב לגדל תורים ובני יונה, שיכול להיגרם לו נזק בנפש ח"ו". גם בהגהות 'מקור חסד' בצוואת רבי יהודה החסיד (הערה עג), הביא את דברי ה'נגיד ומצוה' שכתב בשם האר"י ז"ל, שלא יגדל תורים ובני יונה בבית כי ימותו בניו או לא יהיו לו בנים, לא עלינו. ובקונטרס 'חופת אליהו', שבסוף הספר 'ראשית חכמה', כתב שהמגדלים מזקינים לפני זמנם, והוא כותב שיש בדבר "סוד ה' ליראיו".

למעשה, סיכם את הדברים בשו"ת 'עטרת פז' ש"מותר לאדם לגדל בביתו ציפורי תוכי, דגי נוי וכדומה, אף על פי שהם בעלי חיים שאינם טהורים (וכן מותר למחזיק חנות לתחביבים להשתכר בהם למוכרם לאחרים), ובלבד שהמגדלם ומחזיקם ברשותו צריך להיזהר ולהימנע מלצערם, וכן צריך לדאוג תדיר למזונותיהם, וכשאוזל לבעלי החיים מלאי המזון שברשותם, אסור לו לאכול עד שיאכילם קודם. ומגידול יונים ראוי להימנע בהחלט. ועל אף כל האמור יזהר שלא ישקיע את עצמו יותר מדי בדברים אלו, אלא יפנה ליבו לעבודת ה' יתברך ולתורתו כי הם חיינו ואורך ימינו. וכל המרחיק עצמו מלעסוק בעניינים אלו, הרי זה משובח".

נזכיר גם שבספר 'ישועות חכמה', לבעל 'מסגרת השולחן' (סל"ג אות י"א), כתב ש"לא יסתכל אדם בבריות טמאות, משום שהם ממשיכים רוח טומאה החופף עליו". ובספר זכירה (עניני תפילה) כתב "יזהר מלהסתכל בעבודה זרה, כי תפילתו אינה מקובלת ארבעים יום. וכן יזהר מכל דבר טמא".